

กระบวนทัศน์ใหม่ในสถานการณ์โควิด-19 บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล A New Paradigm in the COVID-19 Situation Based on Good Governance Principles

ศรุตานนท์ ชอบประดิษฐ์

Sarutanon Chobpradit

สาขาวิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม

คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

Program in Social, Religions and Cultural

Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College

E-mail: raisangnita@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 11 พฤศจิกายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 29 พฤศจิกายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 24 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนทัศน์ใหม่ ซึ่งเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขกรอบจำกัดความคิดของบุคคลในการกำหนดปัญหาและวิธีที่ใช้ในการวิจัย และอยู่ในบริบททางสังคม วัฒนธรรม ความนิยมต่างๆ ครอบคลุม ซึ่งสถานการณ์ใหม่ๆ นั้น ได้จึงจำเป็นต้องปรับหาแนวคิดและหามุมมองใหม่ๆ เพื่อจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์อันใหม่ได้ คือ เวลาที่ต้อง “ปฏิรูป” แนวคิดใหม่สร้างทฤษฎีใหม่และวิธีการประเมินใหม่ๆ

กระบวนการปฏิบัติตามแนวคิด AIC ได้แก่ 1) A: Appreciation คือ “การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์” ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูด ว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และเขาอยากจะทำอะไรในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ตามข้อเท็จจริง 2) I: Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด ในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง 3) C: Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีกำหนดเวลาอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่นๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกเองว่า สมควรจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด “ข้อผูกพัน” (Commitment) ให้ตนเองเพื่อ “ควบคุม” (Control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่ม

ในที่สุด ดังนั้น ในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ในปัจจุบันนี้ เป็นกระบวนทัศน์ใหม่กับสถานการณ์ของผู้นำและผู้ร่วมงานของภาครัฐเพื่อบรรลุผลสำเร็จบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์ใหม่, กระบวนการปฏิบัติตามแนวคิด AIC, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This article aims to study the new paradigm. It determines the conditional dominance of the person's thinking in determining the problem and the methods used in research. And in a social context as popular cultures cover new situations, new ideas and perspectives are needed to be able to explain the new phenomenon. It is time to “reform” new ideas, create new theories and new methods of assessment.

The process of implementing the AIC concept is 1) A: Appreciation is “enabling everyone to accept and appreciate others without feeling or showing resistance or criticism” in this process. Everyone will have equal opportunities to express themselves with pictures, texts and words of how they see the current situation. And what does he want to see in the future? This will give everyone the opportunity to use facts, reasons and feelings. 2) I: Influence is the use of creative initiatives that each person has to help formulate an important method or strategy (Strategy) to achieve a common vision or a common ideology of At this stage, everyone has an equal opportunity to comment on that. 3) C: Control is the introduction of the “essential method” into a detailed “Action Plan”, what to do, and how and why. What is the time limit? Who is mainly responsible who needs to cooperate How much is the budget to spend from any source? Will there be income from the operation? If so, how much? And other details as you deem should be stated at this stage each group member chooses for himself. Will voluntarily be the main responsibility of the matter? Will be the one to cooperate in any matter Which action plan will be the participant in determining the “Commitment” to “Control” the action that will eventually lead to the achievement of the common goal or ideology of the group? So in the situation of the COVID-19 outbreak at present this is a new paradigm for the situation of leaders and public sector associates to achieve success based on the principles of good governance.

Keywords: New paradigm, conceptual process AIC, Good Governance.

บทนำ

กระบวนทัศน์ (Paradigm) เป็นคำกริยาภาษากรีก แปลว่า “การแสดงให้เห็นไว้ข้างเคียงกัน” อันหมายความว่า “การแสดงตัวอย่างให้เห็น” กระบวนทัศน์เป็นตัวกำหนดเงื่อนไขกรอบความคิดของบุคคลในการกำหนดปัญหาและวิธีที่ใช้ในการวิจัยนักวิชาการรุ่นหลังๆ ย่อมจะถูกเงื่อนไข แนวคิดและวิธีปฏิบัติของคนรุ่นก่อนๆ ซึ่งรวมถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรมความนิยมต่างๆ ครอบคลุมนำอยู่ด้วยความเคยชินไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือระดับชาติหรือนานาชาติก็ตามตราบใดที่ไม่มีใครทักท้วงหรือโต้แย้งอันเป็นข้อจำกัดหรือการค้นคิดใหม่ๆ ยังไม่ได้แยกขึ้นเพราะกาลเวลาจนกระทั่งตัวเขาเองหรือนักวิชาการคนอื่นต้องเผชิญกับปัญหาว่าปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษานั้นผิดแผกแตกต่างไปจากปรากฏการณ์

เดิมๆ โดยสิ้นเชิงวิกฤตการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถนำกระบวนทัศน์เดิมมาอธิบายหรือประเมินสถานการณ์ใหม่ๆ นั้น ได้จึงจำเป็นต้องปรับหาแนวคิดและหามุมมองใหม่ๆ เพื่อจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์อันใหม่ได้ คือ เวลาที่ต้อง “ปฏิรูป” แนวคิดใหม่สร้างทฤษฎีใหม่และวิธีการประเมินใหม่ๆ

กระบวนการปฏิบัติตามแนวคิด AIC ได้แก่ 1) A: Appreciation คือ “การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์” ในกระบวนการขั้นนี้ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูด ว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และเขาอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ตามข้อเท็จจริง 2) I: Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด ในขั้นนี้ ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง 3) C: Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) อย่างละเอียดว่าทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีกำหนดเวลาอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่นๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกเองว่า สมควรจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด “ข้อผูกพัน” (Commitment) ให้ตนเองเพื่อ “ควบคุม” (Control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุด

ดังนั้น ในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ในปัจจุบันนั้น เป็นกระบวนทัศน์ใหม่กับสถานการณ์ของผู้นำและผู้ร่วมงานของภาครัฐเพื่อบรรลุผลสำเร็จบนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลต่อไป

ความสำคัญและความเป็นมาของกระบวนทัศน์

กระบวนทัศน์ (Paradigm) เป็นคำกริยาภาษากรีก แปลว่า “การแสดงให้เห็นไว้ข้างเคียงกัน” หมายความว่า “การแสดงให้เห็นอย่างให้เห็น” กระบวนทัศน์เป็นตัวกำหนดเงื่อนไขกรอบความคิดของบุคคลในการกำหนดปัญหาและวิธีที่ใช้ในการวิจัยนักวิชาการรุ่นหลังๆ ย่อมจะถูกเงื่อนไข แนวคิดและวิธีปฏิบัติของคนรุ่นก่อนๆ ซึ่งรวมถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรมความนิยมต่างๆ ครอบคลุมเขาอยู่ด้วยความเคยชินไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือระดับชาติหรือนานาชาติก็ตามตราบใดที่ไม่มีใครทักท้วงหรือโต้แย้งอันเป็นข้อจำกัดหรือการค้นคิดใหม่ๆ ยังไม่ได้แยกขึ้นเพราะกาลเวลาจนกระทั่งตัวเขาเองหรือนักวิชาการคนอื่นต้องเผชิญกับปัญหาว่าปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษานั้นผิดแผกแตกต่างไปจากปรากฏการณ์เดิมๆ โดยสิ้นเชิงวิกฤตการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถนำกระบวนทัศน์เดิมมาอธิบายหรือประเมินสถานการณ์ใหม่ๆ นั้น ได้จึงจำเป็นต้องปรับหาแนวคิดและหามุมมองใหม่ๆ เพื่อจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์อันใหม่ได้ คือ เวลาที่ต้อง “ปฏิรูป” แนวคิดใหม่สร้างทฤษฎีใหม่และวิธีการประเมินใหม่ๆ นั่นคือการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ในศตวรรษที่ 19 วิทยาการสาขาสังคมศาสตร์เริ่มกำเนิดขึ้นจึงยึดถือรูปแบบของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์กายภาพเป็นแบบอย่าง คือ กระบวนทัศน์ของสำนัก “ปฏิฐานนิยม” (Positivism) ซึ่งมุ่งการแสวงหาความจริง โดยกระบวนการเชิงสาเหตุหลักฐานข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) และด้วยการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลักโดยมิได้รู้สึกตระหนักว่า วิทยาการทางสังคมศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเข้าใจสังคมด้วยตนเองจึงเกิดกระแสการโต้แย้ง

เกี่ยวกับวิธีการแสวงหาความจริงทางสังคมระหว่าง แนวคิดทฤษฎีต่างๆ หลายกระแส (Michael Barzelay & Barbak J. Armajani, 1992)

จากหนังสือ structure of scientific revolution ของ Thomas khun ที่เขียนขึ้นมาเมื่อกลางศตวรรษที่แล้ว เขาบอกว่าเมื่อใดก็ตามที่มีการเปลี่ยน กระบวนทัศน์ (paradigm shift) ก็จะทำให้เกิดปฏิวัติวิทยาศาสตร์ เช่น ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในยุคของนิวตันในยุคของไอน์สไตน์มองโลกด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ ในหนังสือจุดเปลี่ยนแห่งศตวรรษ เรื่องการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ไว้อย่างละเอียด พบว่า วิเคราะห์ให้เห็นด้านลบของกระบวนทัศน์ตะวันตกที่ครอบงำโลกในปัจจุบันที่คิดแบบแยกส่วน แบบลดทอน ทำลายสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนกับธรรมชาติ คนกับคน การเสื่อมสลายของชุมชนและสังคม คาปราเขียนเรื่องเต๋าแห่งฟิสิกส์เพื่อชี้ให้เห็นคุณค่าของแนวคิดแบบตะวันออกที่ควรเป็นฐานกระบวนทัศน์ใหม่ของสังคมใหม่เพราะเน้นที่ความสัมพันธ์ ความสมดุลและองค์รวมคล้ายกับฟิสิกส์สมัยใหม่ และต่อมาในศตวรรษ ที่ 20 นับได้ว่าเป็นช่วงระยะเวลาที่มีการโต้แย้งเกี่ยวกับวิธีการแสวงหาความจริงใจสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ของสองกระแสความคิดหลักว่าสังคมศาสตร์ควรจะใช้แนวคิดทฤษฎีและวิธีการวิจัยของสำนัก “ปฏิฐานนิยม” (Positivism) หรือ “ปรากฏการณ์นิยม” (Phenomenology) จึงจะเหมาะสม นักปราชญ์หลายคนหลายกลุ่มโต้แย้งกันจนกระทั่งบางครั้งกลายเป็นอคติซึ่งยากต่อการเข้าใจซึ่งกันและกันได้เพราะกระบวนทัศน์ที่แตกต่างกันย่อมก่อให้เกิดแนวคิดและการปฏิบัติในการแสวงหาความจริง ตลอดจนการให้การศึกษาปลูกฝังแก่คนรุ่นหลังๆ ที่แตกต่างกันปัจจุบันแม้ว่ากระแสของความโต้แย้งจะลดความรุนแรงลงก็ตามแต่แต่ละกระบวนทัศน์ก็ยังคงปรากฏหลงเหลืออยู่ขณะนี้ได้มีความพยายามที่จะนำเอาวิธีการวิจัยของทั้งสองกระแสมาผสมผสานกันด้วยมีแนวคิดที่ว่าทั้งสองวิธีการต่างก็เกื้อหนุนซึ่งกันและกันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการแสวงหาความรู้จริงได้อย่างที่สุดโดยเฉพาะสาขาที่เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) อาทิสมาชิกการศึกษาและการสื่อสาร เป็นต้น (Kuhn, T.S., 1970)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเริ่มต้นของศตวรรษ มีกลุ่มนักปราชญ์ชาวเยอรมัน เช่น Wilhelm Dilthey (1833-1911) ได้ตีพิมพ์ข้อเขียนในปี 1890 ได้อธิบายความแตกต่างระหว่าง การอธิบาย (Erklären) กับ เข้าใจ (Verstehen) เขายืนยันว่าวิทยาการทางมนุษยศาสตร์ควรมีแนวคิดและวิธีการวิจัยที่แตกต่างไปจากทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ คือ วิทยาศาสตร์พยายามให้คำอธิบาย ในขณะที่ทางมนุษยศาสตร์พยายามทำให้เกิดความเข้าใจและเข้าใจจิตวิทยายังแยกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งใช้วิธีการทางการทดลองเพื่อหาข้อสรุปในการทำนายพฤติกรรมมนุษย์ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งพยายามศึกษาเพื่อจะเข้าใจพฤติกรรมของ แต่ละบุคคลและได้มีนักปราชญ์หลายคนที่มีความเห็นคล้ายคลึงกันกับแนวคิดของ Dilthey อาทิ Heinrich Rickert และ Wilhelm Windelband และ Henri Bergson ชาวฝรั่งเศสรวมทั้งชาวสวีเดน คือ John Landquist เป็นต้นนอกจากนี้ยังมีกลุ่มปรากฏการณ์นิยมของ Edmund Husserl (1859-1938) ในเยอรมันซึ่งเน้นเรื่องความสำคัญของการมีมุมมองอย่างรอบด้านเพื่อการเข้าถึงรากเหง้าของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งต่อมาแนวคิดดังกล่าวกลายเป็นวิธีการสำคัญของกลุ่มการตีความหมายและได้ใช้เป็นวิธีการ “มองภาพรวม” (Holistic) ในการเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์แต่ละบุคคล และด้วยการมีความรู้สึก ร่วม (Empathy) พร้อมทั้งการเข้าใจในบริบทรอบๆ ด้านของบุคคลและกลุ่มของเขาโดยไม่แยกแ่งวิธีการศึกษาออกเป็นแต่ละส่วนและตัวแปรย่อยๆ ดังนั้น เมื่อ Thomas Khun (1962) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนทัศน์ (Paradigm) ในการวิจัยของสาขาวิทยาศาสตร์และแนวความคิดเกี่ยวกับการปรับกระบวนทัศน์ หรือปรับวิธีคิดโดยมีมุมมองใหม่นักสังคมศาสตร์จึงตระหนักในมุมมองเกี่ยวกับ “โลก” ที่มนุษย์และสังคมสร้างอันแตกต่างไปจากโลกที่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เป็นสากลนักสังคมศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการณ์ของสังคมที่เขาทำการวิจัยอยู่และอยู่ในบริบทของคุณค่าทางวัฒนธรรมสังคมและ

การเมือง เขาจึงไม่ควรแต่เพียงจะเก็บข้อมูลและวัดการทํานายว่าจะเกิดรูปแบบอะไรขึ้นเท่านั้น แต่ควรจะเข้าใจและซาบซึ้งถึงความหมาย และประสบการณ์อันหลากหลายของมนุษย์ที่มีต่างๆ กัน เพราะการกระทำของมนุษย์เกิดจากความรู้สึกที่มนุษย์ตีความจากสถานการณ์ต่างๆ มากกว่าจะเป็นเพียงการโต้ตอบจากตัวกระตุ้นภายนอกกระบวนการที่ค้นเชิงปรากฏการณ์นิยมหรือเชิงคุณภาพจึงเริ่มแพร่หลายเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น (Kuhn, T.S., 1970)

กระบวนการค้นหาค้นพบแนวทางปฏิบัติ

กระบวนการค้นหาค้นพบ (New Paradigm) เป็นกระบวนการความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันโดยการทำงานด้วยกัน ใช้ความพยายามร่วมกันและไม่มาเป็นปฏิกิริยาต่อกัน ซึ่งวิธีการส่งเสริมให้คนมีความรักกันและมีความรู้ร่วมกัน มีการค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือที่เรียกว่า (AIC) ซึ่งเป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่ทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบเข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

เจตวัชร พาดา (2550) ได้กล่าวถึง กระบวนการปฏิบัติตามแนวคิด AIC ซึ่งจะดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 คือ A: Appreciation คือ “การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์” ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูดว่า เขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และเขาอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึกตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ตามข้อเท็จจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้คนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังร่วม” ขึ้นในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน และในช่วงของการแสดงออกว่าแต่ละคนอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร เป็นการใช้จินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยและสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมองการณ์ไกลการมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการคิดจากสภาพปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นั่นคือการใช้ “จินตนาการ” (Imagination) ซึ่งจะมีพลังมากขึ้นกลายเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” (Shared Vision) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (Shared Ideal) ซึ่งได้แก่ “สิ่งที่มุ่งมาดปรารถนา ร่วมกันหรือเป้าหมาย” นั่นเอง

ขั้นที่ 2 คือ I: Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญ หรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุด ในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง เมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็นแล้ว จะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ ซึ่งในการพิจารณาเลือกวิธีการสำคัญนั้น สมาชิกกลุ่มจะมี “ปฏิสัมพันธ์” (Influence หรือ Interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุด เนื่องจากการถกเถียงโต้แย้งในระดับวิธีการดังกล่าว มี “เป้าหมาย” หรือ “อุดมการณ์” ร่วมกัน ฉะนั้น กลุ่มยังมีแนวโน้มที่จะรักษาความสามัคคีไว้ได้โดยไมยากนัก

ขั้นที่ 3 คือ C: Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีกำหนดเวลาอย่างไร ใครรับผิดชอบ เป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่นๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่

ละคนจะเลือกเองว่า สมควรใจจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด “ข้อผูกพัน” (Commitment) ให้ตนเองเพื่อ “ควบคุม” (Control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุดนอกจากการเข้าร่วมรับผิดชอบหรือไม่ความร่วมมือตาม “แผนปฏิบัติการ” ที่กลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มในแต่ละคนยังอาจกำหนด “ข้อผูกพันเฉพาะตัว” (Personal Commitment) ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองแต่ละคนให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด

ความรุนแรงของสถานการณ์โรคโควิด-19 ในปัจจุบัน

ความรุนแรงการระบาดระลอกใหม่นั้น เรียกว่า newly emerging เป็นเพราะเกิดจากการติดเชื้อใหม่จากอีกกลุ่มก่อนหนึ่ง ซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าว ไม่ได้เชื่อมโยงกับการระบาดในระลอกแรกอย่างตอนสนามมวยหรือผับที่ทองหล่อ เพราะตัวนั้นจะจบไปตั้งแต่ช่วงพฤษภาคม เพราะคำว่าระบาดระลอกใหม่หรือ เรียกว่า re-emerging กล่าวคือเป็นการระบาดจากกรณีแพกุ้งและเป็นเชื้อจากข้างนอกเข้ามาใหม่ ไม่ใช่เชื้อเดิมที่เคยตกค้างในประเทศแล้วแพร่อีกรอบ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ต้องเรียกว่าการระบาดระลอกใหม่นั้นเองและอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดการระบาดระลอกใหม่ ก็คือผู้ที่ลักลอบเดินทางข้ามพรมแดนโดยไม่ผ่านการคัดกรองและกักกันโรคจากจังหวัดท่าซึ้งเหล็กของเมียนมา ทั้งหมดนี้จึงเป็นสาเหตุหลักๆ ที่ทำให้ประเทศไทยเกิดความรุนแรงการระบาดระลอกใหม่ (newly emerging) (ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์, 2563)

การระบาดใน จ. สมุทรสาครว่า เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 17 ธ.ค. ซึ่งเป็นวันที่พบหญิงไทยวัย 67 ปี อาชีพค้าขายที่ตลาดกลางกุ้งใน ต. มหาชัย อ. เมืองสมุทรสาคร ติดเชื้อโดยไม่มีประวัติการเดินทางออกนอกประเทศ ซึ่งหมายความว่า ผู้ติดเชื้อรายนี้ไม่ได้เป็น “ต้นเชื้อ” ทางกรมควบคุมโรคจึงได้พยายามค้นหาต้นเชื้อหรือสาเหตุการติดเชื้อของหญิงรายนี้ ซึ่งคาดว่าเป็นการติดเชื้อจากแรงงานชาวเมียนมาในตลาดกลางกุ้ง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแรงงานเมียนมาอยู่อย่างหนาแน่น เมื่อลงไปตรวจก็พบว่าผู้ติดเชื้อจำนวนมากโดย 90% เป็นแรงงานเมียนมา ที่เหลือเป็นคนไทย และราว 90% ของผู้ติดเชื้อพบว่าไม่มีอาการ ซึ่งทำให้เกิดการแพร่ระบาดสู่ผู้อื่นได้ง่าย อีกทั้งแรงงานเมียนมาพักอยู่รวมกันอย่างแออัด จึงเกิดการติดเชื้อจำนวนมาก จากการรายงานจำนวนผู้ติดเชื้อวันนี้เป็นเพียงการตรวจพบระยะแรกเท่านั้น หลังจากนั้นจะมีรายงานผลการตรวจในระยะต่อไป ซึ่งคงจะพบผู้ติดเชื้ออีกจำนวนมากและสามารถระบุกลุ่มผู้ติดเชื้อและขอบเขตการแพร่ระบาดชัดเจน จึงได้ออกมาตรการ “ล็อกดาวน์” ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศไปแล้วเพื่อไม่ให้เชื้อกระจายไปที่อื่น นอกจากในพื้นที่ จ.สมุทรสาคร แล้วยังพบว่ามีผู้ที่เดินทางไปซื้อขายที่ตลาดกุ้งติดเชื้อและนำเชื้อออกไปนอกจังหวัด ซึ่งเจ้าหน้าที่มีข้อมูลของบุคคลเหล่านี้ทุกรายแล้ว

ในวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2564 นพ.ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน โฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) กล่าวว่า กระทรวงมหาดไทยได้ส่งโทรสารในราชการกระทรวงมหาดไทยถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดให้ปฏิบัติตามมาตรการดังต่อไปนี้ สำหรับมาตรการของทุกพื้นที่ โดยเน้นย้ำประชาชนให้มีความร่วมมือป้องกันโรค ใส่หน้ากากอนามัย หมั่นล้างมือ และกรณีเคยเดินทางเข้าพื้นที่ที่มีการพบผู้ติดเชื้อหรือพื้นที่ที่ควบคุมสูงสุดขอให้กักกันตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงสัมผัสกับบุคคลอื่นเป็นเวลา 14 วัน หากพบมีอาการผิดปกติขอให้ไปพบแพทย์ ส่วนการกวดขันไม่ให้มีบ่อนการพนันในพื้นที่ และปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่โรค ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาสั่งปิด ผับ บาร์ คาราโอเกะ หรือสถานที่อื่นใดที่เสี่ยงต่อการแพร่โรค โดยห้ามนั่งบริโภคในร้านอาหารและเครื่องดื่มตั้งแต่เวลา 21.00-06.00 น. หลังเวลา 21.00 น. ให้เปิดร้านได้แต่ซื้อกลับบ้านเท่านั้น และงดการเดินทางข้ามพื้นที่ เว้นแต่เหตุจำเป็นหรือขนส่งสินค้า

มีการตั้งด่านตรวจในพื้นที่รอยต่อระหว่างพื้นที่จังหวัด อำเภอบึงสามพัน และตำบลและจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม เพื่อเป็นสถานที่กักตัวสำหรับผู้กักตัว 14 วัน โดยข้อปฏิบัตินี้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา สั่งการตามสถานการณ์ให้เข้มงวดกว่าได้แต่หย่อนกว่าไม่ได้ จึงประกาศราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ คำสั่ง ศบค. ที่ 1/2564 กำหนดให้ 28 จังหวัด เป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุด 28 จังหวัดนั้น มีดังนี้ 1. กรุงเทพมหานคร 2. กาญจนบุรี 3. จันทบุรี 4. ฉะเชิงเทรา 5. ชุมพร 6. ชลบุรี 7. ตรัง 8. ตาก 9. นครนายก 10. นครปฐม 11. นนทบุรี 12. ปทุมธานี 13. ประจวบคีรีขันธ์ 14. ปราจีนบุรี 15. พระนครศรีอยุธยา 16. เพชรบุรี 17. ราชบุรี 18. ระนอง 19. ระยอง 20. ลพบุรี 21. สิงห์บุรี 22. สมุทรปราการ 23. สมุทรสงคราม 24. สมุทรสาคร 25. สุพรรณบุรี 26. สระแก้ว 27. สระบุรี 28. อ่างทอง

อย่างไรก็ตาม มาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในปัจจุบันนี้ยังคงอยู่สังคมในยุค New Normal จึงจะเป็นทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ วิถีชีวิตของคน การจับจ่ายใช้สอย การบริโภค การไปทำงาน การใช้ บริการขนส่งสาธารณะ การเดินทาง การท่องเที่ยว แม้กระทั่งการเข้าไปใช้ในสถานศึกษาพยาบาล New Normal หลังโควิด-19 มีผลกับทุกคนไม่ใช่เฉพาะธุรกิจ สถาบันการเงิน ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ แต่วิถีชีวิต ของคนที่จะต้องเปลี่ยนไปแม้สถานการณ์ดีขึ้นแต่ยังคงมาตรการเดิม สิ่งที่ต้องทำในยุค New Normal ของวันนี้ ก็คือทำอะไรก็ได้ที่จะการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค เพื่อลดผลกระทบอื่นๆ ที่จะตามมา เป็นลูกโซ่ กลับไปที่ปัญหาตอนแรกที่มีคนไข้เยอะ แต่ละวันมีคนเป็นร้อยถูกวินิจฉัยว่าติดเชื้อโควิด-19 คน ที่ยังไม่ติดก็จะมีหวังตัว มีการใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือให้ถูกต้อง ไม่เอามือไปสัมผัสบริเวณใบหน้า มีระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ใช้ชีวิตในพื้นที่ส่วนรวม มีระยะห่างประมาณ 2 เมตร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญและจะเป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของเราไปอีกระยะหนึ่ง หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ ต้องทำตลอดไป เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดโรคทางเดินหายใจอื่นๆ ไม่เฉพาะโควิด-19 และในช่วงที่ กำลังอยู่ระหว่างการคลายล็อก หลายๆ ธุรกิจกลับมาเปิดให้บริการ พนักงานกลับมาเข้ามาทำงานในออฟฟิศ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลายฝ่ายมีความกังวลว่า การแพร่ระบาดจะกลับมาอีกครั้งหรือไม่ ซึ่งในช่วงที่รัฐบาลมีการ คลายล็อก พนักงานทยอยกลับเข้ามาทำงาน บริษัทยังต้องคงนโยบายเดิมที่ทำมาตั้งแต่ช่วงที่มีการระบาด ป้องกันตนเองไม่ให้รับและแพร่เชื้อให้คนอื่น การที่จะต้องใส่หน้ากากอนามัยมาที่ทำงาน ในระหว่างทำงาน การล้างมือ เวลาจับสัมผัสพื้นที่ต่างๆ ในออฟฟิศ พื้นที่ใช้ร่วมกัน สิ่งของที่ใช้ร่วมกัน การวัดอุณหภูมิ ก่อน เข้าที่ทำงาน การสังเกตอาการว่ามีอาการไม่สบาย เจ็บป่วย หรือคนที่บ้านที่มีอาการเจ็บป่วย ต้องรายงาน หัวหน้าหน่วยงาน การแยกตนเองออกจากผู้อื่น และควรรีบไปพบแพทย์ เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยต่อไปที่ สำคัญ พนักงานที่ไม่ได้เดินทางด้วยพาหนะส่วนตัว ใช้ระบบขนส่งสาธารณะต้องดูว่า นโยบายของการ ขนส่งสาธารณะนั้นๆ ใช้มากน้อยแค่ไหน มีการเว้นระยะห่างหรือไม่ ต้องระวังแม้กระทั่งห้องน้ำ ลิฟท์ สาธารณะ ในอาคารที่ทำงาน เป็นสิ่งที่เราต้องปฏิบัติต่อไป สถานการณ์ตอนนี้ยังประมาทไม่ได้แม้ว่า สถานการณ์แพร่ระบาดโควิด-19 ในประเทศไทยจะควบคุมได้ดี พบผู้ป่วยใหม่น้อยหรือไม่พบเลยในบางวัน ไม่ได้หมายความว่า จะไม่เกิดการระบาดระลอก 2 ซึ่งอาจจะเกิดหลังจากที่เริ่มผ่อนปรนทุกอย่างแล้วละเลย การป้องกันตนเอง ไม่ใส่หน้ากากอนามัย ไม่ล้างมือ เพราะจะมีกลุ่มหนึ่งที่ไม่มีการทราบว่าเป็นพาหะ และมีเชื้ออยู่มากหรือน้อยทั้งในประเทศไทย หรือแม้กระทั่งต่างประเทศ ซึ่งคนกลุ่มนี้สามารถแพร่เชื้อให้ คนอื่นได้เหมือนกัน หากเรายังปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันเหมือนเดิม ก็จะช่วยยับยั้งการระบาดได้ (กรมควบคุมโรค, 2563)

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มคนไข้จากต่างประเทศ ในประเทศไทยซึ่งเราควบคุมการระบาดได้ดีและ ยังมีคนไทยที่อยู่ต่างประเทศก็อยากกลับมาประเทศไทย หรือคนต่างชาติเองที่ต้องการเดินทางเข้า มายังประเทศไทย ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายรัฐบาลว่า จะมีนโยบายกักกันเขานานแค่ไหน และมีมาตรการอย่างไร

เพื่อป้องกันการนำเชื้อเข้ามาแพร่ในประเทศวิถีชีวิตเปลี่ยน คนเปลี่ยน หลังโควิด-19 ส่งผลให้สังคมใน New Normal จากโควิด-19 กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกภาคส่วน ด้านการแพทย์มีการนำเทคโนโลยี Telemedicine เข้ามาใช้ในการรักษาพยาบาลเพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ ช่วงที่พนักงาน Work from home ก็ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย และยังพบอีกว่า การทำงานที่บ้านไม่ได้ลด Productivity แต่สามารถลดค่าใช้จ่าย เช่น ค่าเช่าสถานที่ทำงานได้ ซึ่งเชื่อว่าอาจมีหลายกลุ่มที่เปลี่ยนไปทำงานที่บ้าน สำหรับคนไข้เอง ก็อาจจะไม่จำเป็นต้องมาโรงพยาบาล อาจจะใช้ Telemedicine เป็นตัวเชื่อมระหว่างแพทย์พยาบาล และคนไข้ ในการดูแล Lab วัดความดัน การเต้นของหัวใจ ซึ่งคนไข้สามารถทำเองได้ และมีการบันทึกข้อมูล มีเครื่องมือที่มีคุณภาพที่ดีขึ้นในการประเมินสมรรถนะร่างกายคนไข้ อนาคตอาจจะมีการนำเทคโนโลยีไปฟังเสียงหัวใจ ปอด ผ่าน Telemedicine ผมคิดว่า อีกไม่กี่เดือนน่าจะมีการนำเข้ามาเพื่อรองรับความต้องการ นี่จะเป็น New Normal เหมือนกันด้านการแพทย์ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโรงพยาบาล การส่งยา การเจาะเลือด การเรียกเก็บเงิน หรือแม้กระทั่งระบบประกันสุขภาพที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไป

ความเป็นอยู่ของประชาชน ได้รับผลกระทบจากการเจ็บป่วย เสียชีวิต การหยุดงาน หรือตกงาน ส่งผลไปสู่การสูญเสียรายได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบไปสู่ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน โดยการสูญเสียงานหรือเสียรายได้นี้ จะมีโอกาสเกิดขึ้นกับคนที่มีฐานะยากจนที่เป็นแรงงานนอกระบบ (Informal Worker) มากกว่าคนที่มียาได้แน่นอนจากงานประจำ และมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในประเทศด้อยพัฒนา/กำลังพัฒนา มากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จะส่งผลกระทบต่อระดับความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้นได้ ซึ่งผลกระทบในระยะสั้นเหล่านี้ อาจส่งผลไปสู่ผลกระทบระยะยาวได้ เช่น การที่ประเทศจะสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Long-Term Economic Growth) เนื่องจากจะ ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการ ป้องกันและรักษาเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ จนขาดแคลนทรัพยากรในการลงทุน ในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น นอกจากนี้ยังเกิดการสูญเสียทางด้านทุนมนุษย์ (Human Capital) ของประเทศที่จะต้องเจ็บไข้ได้ป่วยเรื้อรัง (เช่น โรคที่เกี่ยวข้องกับปอด) หรือการที่เด็กนักเรียน นักศึกษาจะต้องหยุดเรียน โดยเฉพาะในประเทศที่มีฐานะยากจนที่ระบบการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างระบบสาธารณสุขและระบบ การศึกษายังไม่ครอบคลุมทั่วถึงนัก เมื่อคนไม่สามารถเดินทางออกจากบ้านได้ ธุรกิจจำนวนมากจึงได้รับผลกระทบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจค้าขาย ธุรกิจ ท่องเที่ยว ฯลฯ ในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา บริษัทและห้างร้านจำนวนมากต้องทยอยปิดตัว อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางวิกฤตธุรกิจบางอย่าง กลับพบช่องทางและโอกาสที่จะอยู่รอด เมื่อไม่สามารถออกไปทานอาหารที่ร้านอาหารได้ บริการส่งอาหารที่บ้าน เช่น Food panda จึงเป็นทางเลือกที่เหลือ โดยลูกค้าสามารถสั่งซื้ออาหารได้ผ่าน mobile app หรือสื่อ online ไม่จำเป็นต้องออกจากบ้านหรือปฏิสัมพันธ์กับใคร นักวิเคราะห์เศรษฐกิจ เชื่อว่าเราจะได้เห็นยอดขายของบริษัทผู้ให้บริการเหล่านี้สูงขึ้นในช่วงนี้ เมื่อคนมีความตระหนักถึงความสำคัญของสุขอนามัยที่ดี สินค้าและบริการด้านสุขภาพกลายเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต เช่น หน้ากากอนามัย ถุงมือ เจลแอลกอฮอล์ ฯลฯ ธุรกิจสร้างสรรค์อื่นๆ ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองพฤติกรรมใหม่ของผู้บริโภค เช่น โรงภาพยนตร์แบบ Drive-in หรือโรงแรมที่ปรับปรุงเพื่อใช้เป็นสถานที่ให้บริการแก่ผู้ที่ต้องการกักตัวดูอาการ COVID-19

แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และต่อมาได้ตราพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

พ.ศ. 2546 ให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปราชการ โดยกำหนดให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติราชการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล ซึ่งมีองค์ประกอบของธรรมาภิบาลด้วยหลักการ 6 ประการ (ส.ช. (ไทย) 17/94/178-180) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. หลักนิติธรรม (Rule of law) ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับดำ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม (Morality) ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส (Transparency) ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม (Participation) ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็นการไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ

5. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า (Utility) ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สรุปองค์ประกอบของธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี คือ การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรในองค์กร มีการประสานระหว่างบุคลากรและผู้บังคับบัญชา ต้องมีการเปิดเผยการดำเนินงานด้านนโยบายการบริหารแบบหลักธรรมาภิบาลแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา

กระบวนการทัศน์ใหม่กับสถานการณ์ของผู้นำและผู้ร่วมงานในองค์กรภาครัฐและเอกชน

ในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ในปัจจุบันนั้น เป็นกระบวนการทัศน์ใหม่กับสถานการณ์ของผู้นำและผู้ร่วมงาน โดยจะกระทำผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ ตามทฤษฎีของ Bass & Avolio (1993) เพื่อทำให้การทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของภาครัฐได้มีการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence: II) หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตัวเป็นแบบอย่าง น่ายกย่องเคารพนับถือ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงานกัน คุณลักษณะของผู้นำ คือ มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม มีความเฉลียวฉลาด มีความตั้งใจ เชื่อมมั่นในตนเองมีความแน่วแน่ในอุดมการณ์

2. การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation : IM) หมายถึง การจูงใจให้ผู้ตามเกิดแรงบันดาลใจ ให้ความหมายและท้าทายในเรื่องงานทำให้ผู้ตามมีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะแสดงการทุ่มเทต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ผู้นำ อาจสร้างแรงบันดาลใจผ่านความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา ซึ่งช่วยให้ผู้ตามสามารถจัดการกับอุปสรรคของตนเอง

3. การกระตุ้นทางสติปัญญา (Intellectual Stimulation : IS) หมายถึง การที่ผู้นำกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ แสวงหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน กระตุ้นให้ผู้ตามรู้สึกว่าการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถทำให้ผู้ตามเกิดความกล้าที่จะคิดสร้างสรรค์ นำเสนอสิ่งใหม่และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) หมายถึง การที่ผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษา (Advisor) ผู้นำจะส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่สอดคล้องกับการศึกษาของ พอดชาคอฟฟ์ และคณะ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2556)

สรุปได้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรมีพฤติกรรมหลักที่สำคัญอย่างน้อยที่สุด 6 ประการ ดังนี้ 1) ให้ความชัดเจนด้านวิสัยทัศน์ 2) แสดงแบบอย่างของพฤติกรรมที่เหมาะสมกับผู้ตาม 3) กระตุ้นให้เกิดการยอมรับเป้าหมายร่วมของกลุ่ม 4) กำหนดความคาดหวังต่อผลงานสูง มุ่งสู่ความเป็นเลิศของผลงาน 5) ให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นรายบุคคล 6) กระตุ้นการใช้ปัญญา

ผลจากการศึกษา

กระบวนการทัศน์ใหม่ในสถานการณ์โควิด-19 บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล พบว่า กระบวนการทัศน์ใหม่ (New Paradigm) เป็นกระบวนการความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันโดยการทำงานด้วยกัน ใช้ความพยายามร่วมกันและไม่มาเป็นปฏิกิริยาต่อกัน ซึ่งวิธีการส่งเสริมให้คนมีความรักกันและ

มีความรู้ร่วมกัน มีการค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือที่เรียกว่า (AIC) ซึ่งเป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่ จะทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบเข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งกระบวนการใหม่นี้เป็น การจัดระเบียบทางสังคมใหม่ที่เอื้อให้เกิด ความเป็นประชาสังคม (Civil Society) เพื่อรักษาความเป็น ศักยภาพแห่งความพอเพียงและอำนาจต่อรองกับเศรษฐกิจภายนอกไว้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ทางสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมหรือการพึ่งพาอาศัยกัน อย่างเท่าเทียมบนพื้นฐานของความไว้วางใจต่อกัน (Social trust) ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคม Social Capital) ที่สำคัญสามารถช่วยให้ชุมชนสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อการจัดการปัญหาต่างๆ รวมทั้งกำหนด แนวทางการพัฒนาของตนเองอันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียง ความไว้วางใจ ทางสังคมนี้อาจเกิดขึ้นได้โดยเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ด้วยการสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพา อาศัยกันที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานและกฎเกณฑ์กติกาของความสัมพันธ์แบบเท่าเทียมกันขึ้นมา พร้อมทั้งพัฒนา กระบวนการบังคับทางสังคมและการขัดเกลาทางสังคม เพื่อให้บรรทัดฐานดังกล่าวเป็นที่ยอมรับอย่าง กว้างขวางและยั่งยืน ประการที่สอง การสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน เช่น การพัฒนาความสัมพันธ์แบบวิสาหกิจ (Association) และความสัมพันธ์แบบแนวราบ เพื่อให้สมาชิก ได้สร้างนิสัยของความร่วมมือกัน (Cooperation) ทำให้สามารถผลักดันกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ รวมทั้งปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะและความไว้วางใจกันจนในที่สุดสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็น ชุมชนแบบประชาสังคม (Civic Community) ซึ่งมีศักยภาพตอบสนองความต้องการของตนเองได้เป็น อย่างดีและทำให้สามารถสร้างระบบการจัดการในการรักษาความพอเพียงของตนเองไว้ได้ไม่ว่าจะมีการ เปลี่ยนบริบทแวดล้อมไปอย่างไร เงื่อนไขสำคัญของการดำรงอยู่ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความ ทนสมัยและความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยมการค้า ก็คือศักยภาพของชุมชนในการจัดระเบียบทาง สังคมใหม่ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ ระบบคุณค่าและบรรทัดฐานที่ทำให้ชุมชนสามารถสร้าง ศักยภาพในการปรับตัวอย่างมีอำนาจต่อรองและดำรงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของ ตนเองไว้ได้ท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ไวรัสโควิด 19 ต่อการปรับตัวในองค์การ บริหารภาครัฐ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการปรับตัวในการจัดการองค์
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในช่วงวิกฤตการณ์ไวรัสโควิด 19 โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมโรค.(2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <<https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>> [20 พฤศจิกายน 2563].
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.(2558). รายงานสถานการณ์มลพิษของ ประเทศไทยปี 2558. กรุงเทพฯ: บริษัท เท็กซ์แอนด์เอนเจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.
- เจตวัชร พาด. (2550). กระบวนการจัดการชมรมผู้สูงอายุโดยประยุกต์ใช้การจัดการของ Henri Fayol ร่วมกับเทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) ในเขตเทศบาลอากาศอานวยจังหวัด สกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการระบบ สุขภาพ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ประเวศ วะสี. (2557). *กระบวนทัศน์ใหม่กับการเรียนรู้ของชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการ เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์. (2563). วิฤตโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไร. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์*, 3(2), 1-14.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์.(2556). ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพจากหลากหลายทัศนะ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <<http://suthep.ricr.ac.th>> [20 มีนาคม 2556].
- Bass, B.M., & Avolio, B.J. (1993). *Transformational leadership: A response to critiques*. In M.M. _____.(2006). *Transformational leadership*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Kuhn, T.S. (1970). *The structure of scientific revolutions*. 2nd Edition, Chicago Uni. The University of Chicago Press.